

Actualiteiten Auteursrecht 2025

Rechtspraak HvJEU

Marijn Kingma

Vandaag te bespreken

Arresten:

- HvJEU 6 maart 2025, C-575/23, ECLI:EU:C:2025:141 (ONB)
- HvJEU 10 juli 2025, C-37/24, ECLI:EU:C:2025:551 (DADA Music)

Conclusies:

- Conclusie AG Emiliou 17 juni 2025, C-590/23, ECLI:EU:C:2025:452 (Pelham II)
- Conclusie AG Spielmann 26 juni 2025, C-649/23, ECLI:EU:C:2025:488 (Institutul G. Călinescu)
- Conclusie AG Szpunar 4 september 2025, C-127/24, ECLI:EU:C:2025:654 (Seniorenresidenz)

ONB

ONB

- Vakbonden tegen de Belgische Staat en het nationaal orkest.
- Uitvoerende kunstenaars in dienst bij ONB, aangeworven onder administratiefrechtelijk statuut.
- Onderhandelingen over billijke vergoeding sinds 2016, zonder succes.
- Rechtbank Brussel in 2020: inbreuk naburige rechten.
- Belgische Staat in Koninklijk Besluit van 1 juni 2021: naburige rechten zijn overgedragen aan ONB.
- Vakbonden schrijven een “memorandum of disagreement”.
- KB wordt toch aangenomen.

Inhoud Koninklijk Besluit

- Overdracht van naburige rechten bij regelgeving (art. 2 KB) : *‘De uitvoerende kunstenaar draagt de naburige rechten verbonden aan zijn prestatie in het kader van zijn opdracht in dienst van het [NOB] over aan het [NOB], overeenkomstig de bepalingen van dit besluit’.*
- Recht van mededeling aan het publiek, reproductie- en distributierecht
- Overdracht voor volledige duur van naburige rechten en voor de hele wereld
- In ruil voor vaste vergoeding (+ EUR 600 per jaar) in aanvulling op salaris
- KB in werking getreden op 4 juni 2021
- (uiterste datum omzetting DSM-richtlijn = 7 juni 2021)

- Vakbonden stappen naar de rechter.
- Raad van State stelt vragen aan HvJEU:
 - Moeten de artikelen 18 t/m 23 DSM-richtlijn aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat de naburige rechten van statutaire personeelsleden op prestaties die worden geleverd in het kader van de arbeidsverhouding, bij regelgeving worden overgedragen?
 - Zo ja, moeten de begrippen ‘handelingen die verricht zijn’ en ‘rechten die verkregen zijn’ in artikel 26, lid 2 DSM-richtlijn aldus worden uitgelegd dat zij onder meer zien op de overdracht van naburige rechten door middel van een regelgevingshandeling die is vastgesteld vóór 7 juni 2021?’

HvJEU in ONB: is DSM-richtlijn van toepassing?

- Is de DSM-richtlijn van toepassing *ratione temporis* en *ratione personae*?
- *Ratione temporis*: nieuwe rechtsregel is niet van toepassing op rechtssituaties die definitief zijn verworven onder het oude recht, maar wel op toekomstige gevolgen van een onder de oude regel ontstane situatie.
- Dus: niet van toepassing op uitvoeringen tussen 4 juni en 7 juni 2021, maar wel op alle uitvoeringen daarna.
- Andere uitlegging zou afbreuk doen aan het effect van de bepalingen van de DSM-richtlijn, en de bescherming van uitvoerende kunstenaars.

HvJEU in ONB: is DSM-richtlijn van toepassing?

- *Ratione personae*: zien artikel 18 – 23 DSM-richtlijn ook op rechten die in het kader van een arbeidsovereenkomst zijn overgedragen (aan een publiekrechtelijke rechtspersoon)?
- Hof: ja. Hoofdstuk 3 van titel IV DSM-richtlijn ziet weliswaar op exploitatiecontracten, maar: *“het begrip „overeenkomst” in die artikelen [moet] ruim worden opgevat als een verwijzing naar elke verlening van een exploitatielicentie of overdracht van uitsluitende rechten”*. (ov. 91)
- Richtlijnen en WPPT: geen uitsluiting van de werkingssfeer van onder een administratiefrechtelijk statuut aangeworven uitvoerende kunstenaars.
- Uit richtlijnen blijkt juist uitdrukkelijk: (1) dat moet worden uitgegaan van een hoog beschermingsniveau, (2) dat aan uitvoerend kunstenaars een passend inkomen gegarandeerd moet worden en (3) uitvoerend kunstenaars beschermd moeten worden vanwege de zwakkere contractuele positie waarin zij zich verkeren. *“In dit verband kan de verwijzing in die overweging naar het begrip „contractuele positie” niet aldus worden uitgelegd dat zij een positie uitsluit die voortvloeit uit een onder een administratiefrechtelijk statuut gesloten arbeidsovereenkomst.”* (ov. 100)
- Conclusie: artikelen 18 t/m 23 DSM-richtlijn van toepassing.

HvJEU in ONB: is KB in strijd met Unierecht?

- DSM-richtlijn is gebaseerd op en vormt aanvulling op regels inzake overdracht die reeds zijn vastgelegd in Auteursrechtlijn en Verhuurrichtlijn
- Herformulering prejudiciële vraag: moeten ten eerste artikelen 2(b), 3(2)(a) Auteursrechtlijn, 3(1)(b), 7(1), 8(1) en 9(1)(a) Verhuurrichtlijn en ten tweede artikelen 18 t/m 23 DSM-richtlijn zo worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een nationale regeling waarbij de naburige rechten van onder een administratiefrechtelijk statuut aangeworven uitvoerende kunstenaars voor de prestaties die zij in het kader van hun opdracht in dienst van die werkgever verrichten, zonder hun voorafgaande toestemming bij regelgeving worden overgedragen om door die werkgever te worden geëxploiteerd ?

HvJEU in ONB: is KB in strijd met Unierecht?

- Uitvoerende kunstenaars hebben aantal uitsluitende verbodsrechten
- Ruime beschermingsomvang (niet enkel genot van rechten, maar ook uitoefening)
- Rechten zijn preventief van aard : voorafgaande toestemming vereist. Elk gebruik door een derde zonder voorafgaand akkoord is dus een inbreuk, tenzij exceptie van toepassing.
- Bepalingen verzetten zich tegen overdracht van exclusieve rechten bij regelgeving zonder voorafgaande toestemming, tenzij dergelijke overdracht valt onder een van de limitatieve beperkingen of restricties waarin de richtlijnen voorzien. Dat is hier niet het geval.
- Steun in WPPT en Verdrag van Rome, geen van de bepalingen daarin staan overdracht zonder toestemming rechthebbende toe.
- Zie ook artikel 18 DSM-richtlijn: bij omzetting van het beginsel van passende en evenredige vergoeding moet rekening worden gehouden met beginsel van contractuele vrijheid en billijk evenwicht van rechten en belangen.
- *“Hieruit volgt dat de [bepalingen in de richtlijnen] in die zin moeten worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat de daarin bedoelde uitsluitende rechten bij regelgeving worden overgedragen zonder de voorafgaande toestemming van de rechthebbenden.”*

Vorm van de toestemming?

- In de richtlijnen wordt niet nader bepaald welke vorm toestemming moet aannemen. Lidstaten zijn bevoegd nadere regels voor toestemming vast te stellen. (ov. 122)
- Moet worden verkregen in het kader van individuele of collectieve onderhandelingen.
- Dergelijke modaliteiten moeten strikt worden gedefinieerd om de omvang van het beginsel van voorafgaande toestemming op zich niet in te perken.
- In casu is overduidelijk dat uitvoerend kunstenaars juist géén toestemming gaven, KB is in strijd met het Unierecht.

Wat betekent dit voor Nederland?

Gevolgen voor de Nederlandse situatie?

- Auteurscontractenrecht (m.u.v. art 25f Aw) is ook van toepassing op werknemers en art. 8 opdrachtnemers
- Moet artikel 25b Aw worden aangepast?

Lid 1: Dit hoofdstuk is van toepassing op een overeenkomst die de verlening van exploitatiebevoegdheid ten aanzien van het auteursrecht van de maker aan een wederpartij tot doel heeft.

Lid 3: Dit hoofdstuk is niet van toepassing op de maker als bedoeld in de artikelen 7 en 8. [...]

Wat betekent dit voor artikel 7 en 8 Aw?

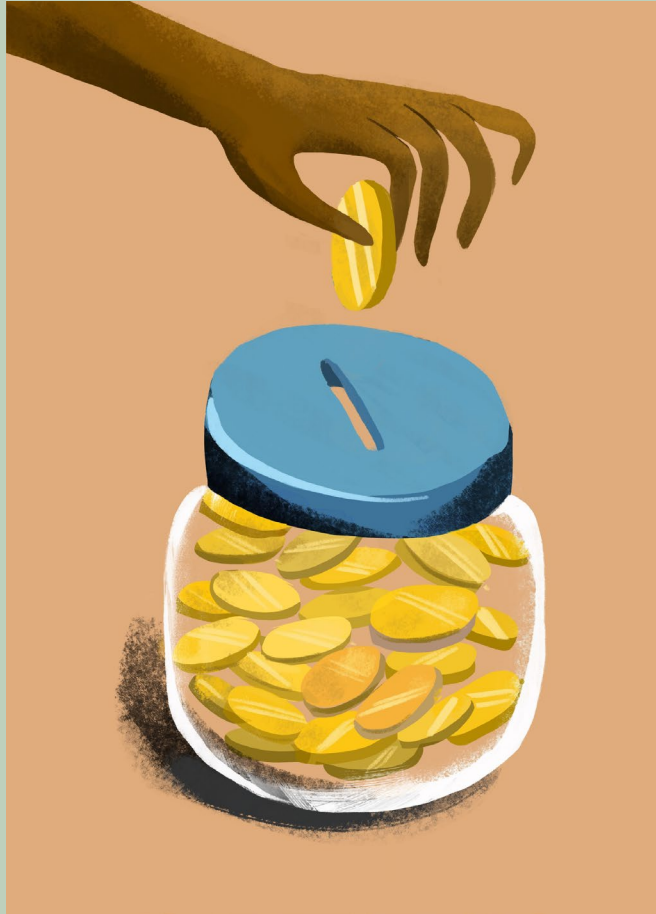
- Art. 7 Aw : Indien de arbeid, in dienst van een ander verricht, bestaat in het vervaardigen van bepaalde werken [...], dan wordt, tenzij tussen partijen anders is overeengekomen, als de maker van die werken aangemerkt degene, in wiens dienst de werken zijn vervaardigd.
- Art. 8 Aw : Indien [een rechtspersoon], een werk als van haar afkomstig openbaar maakt, zonder daarbij eenig natuurlijk persoon als maker er van te vermelden, wordt zij, tenzij bewezen wordt, dat de openbaarmaking onder de bedoelde omstandigheden onrechtmatig was, als de maker van dat werk aangemerkt.

Zijn artikelen 7 en 8 houdbaar?

- Meningen verschillen over mogelijkheid om artikel 7 en 8 Aw richtlijnconform uit te leggen.
- Spoor/Verkade/Visser:
 - artikel 7 niet in strijd met Unierecht. Lidstaten zijn vrij toestemming zelf vorm te geven. Als werkgever overdracht als voorwaarde stelt (is dat zo?) en werknemer gaat akkoord, is toestemming gegeven.
 - artikel 7 geeft de mogelijkheid tot afwijkend beding, dit is in overeenstemming met *Luksan*.
- Leuyerink:
 - wel in strijd met het Unierecht. Uit *Luksan* blijkt dat aan de auteur oorspronkelijk de exploitatierechten van het werk moeten toekomen. Auteursbegrip lijkt geharmoniseerd, en te zien op natuurlijke personen (preambules DSM-richtlijn).
 - uit nalaten van de maker om anders overeen te komen kan niet de wil om zijn makerschap op te geven blijken. Is onvoldoende om aan toestemmingsvereiste te kunnen voldoen.
 - wijziging van artikel 7 en 8 onvermijdelijk.

Wat vindt u?

DADA Music

DADA Music

- DADA Music is exploitant van een lokaal radiostation. Betaalt billijke vergoeding aan UPFR voor uitzending commerciële fonogrammen.
- Vergoedingspercentage obv staffel met percentage van inkomsten, met een wettelijke minimumvergoeding van EUR 250,- per kwartaal.
- Wettelijke minimumvergoeding wordt ingetrokken, DADA weigert deze daarna te betalen. UPFR vordert betaling van de minimumvergoeding.
- Vragen (samengevat) aan HvJEU:
 - Is een nationale regeling die géén forfaitaire minimumvergoeding toekent, of het intrekken van zo een regeling, in strijd met het Unierecht?
 - Zo nee: moet de nationale rechter nagaan of vergoedingen die zijn berekend als percentage van de inkomsten billijk en redelijk zijn (en zo ja, hoe?), en moet de nationale rechter als hij vaststelt dat dit niet zo is zelf de Europese richtlijnen rechtstreeks toepassen om een nationale regeling buiten toepassing te laten?

DADA Music

- De begrippen “billijke vergoeding” (art 8(2) Verhuurrichtlijn) en “passende vergoeding” (art 16 (2) Richtlijn Collectief Beheer) strekken ertoe een passend evenwicht tot stand te brengen tussen het belang van rechthebbenden en het belang van derden die fonogram uitzenden (*Sena/NOS*).
- Billijkheid moet met name worden beoordeeld tegen de achtergrond van waarde van dit gebruik in handelsverkeer (*Sena/NOS*).
- Lidstaten hebben ruime beoordelingsmarge bij vaststelling van de billijke vergoeding (*Sena/NOS*).
- Vervallen van de regeling met forfaitaire minimumvergoeding niet in strijd met Unierecht, zolang de vergoeding billijk en evenredig is.

DADA Music

- Nationale rechter moet nagaan of een vergoeding voor het uitzenden van commerciële fonogrammen billijk en redelijk is.
- Unierecht heeft voorrang op recht van de lidstaten. Daarom verplichting om zoveel mogelijk richtlijnconform uit te leggen.
- Maar kan niet leiden tot uitleg *contra legem* van nationaal recht (*Thelen Technopark Berlin*).
- Een richtlijn kan niet worden ingeroepen tegen een particulier bij een nationale rechter. Een nationale rechter mag dus niet in een zaak tussen twee particulieren een met een richtlijn strijdige nationale bepaling buiten toepassing laten (*Thelen Technopark Berlin*).

Niets nieuws

Institutul G. Călinescu

AG Spielmann in conclusie bij *Institutul G. Călinescu*

- Vraag: kan een in het Latijn geschreven kritische publicatie van een publiek domein geworden literair werk, die tot doel heeft om de tekst te reconstrueren, voorzien van commentaar, worden aangemerkt als een “werk”?
- AG: niet relevant dat artikel 5 Duurrichtlijn de mogelijkheid schept om kritische publicaties van publiek domein geworden werken te beschermen. Deze mogelijkheid doet niet af aan de verplichting om auteurs van werken het uitsluitende auteursrecht te verlenen
- Auteursrechtelijk beschermd werk kan ook een afgeleid werk zijn.
- Het zo getrouw mogelijk reconstrueren van een oorspronkelijk werk sluit persoonlijke schepping niet uit. Wanneer auteur ook een beroep doen op zijn eigen *“verbeelding, zijn intuïties en zijn gevoeligheid [...] maakt hij een scheppend werk en drukt hij zijn persoonlijkheid uit in het werk van een ander”*.
- Ook commentaren, samenstelling en structuur van de publicatie kunnen persoonlijke noot van de auteur weergeven.
- Er bestaat ook een identificeerbaar voorwerp. Het is daarvoor niet nodig onderscheid te maken tussen de delen die oorspronkelijk en nieuw zijn.

AG Spielmann in conclusie bij *Institutul G. Călinescu*

- Erkenning van auteursrecht op kritische publicaties op publiek domein geworden werken mag er niet toe leiden dat er een hernieuwd auteursrecht komt op werken die publiek domein zijn geworden.
- *“In dit verband lijkt het mij van belang om hier ten overvloede aan toe te voegen dat uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) blijkt dat er uitzonderlijke situaties kunnen zijn waarin, afhankelijk van het soort uiting of informatie in kwestie, het auteursrecht moet worden opgeofferd ten gunste van het in artikel 10 van het op 4 november 1950 te Rome ondertekende Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) verankerde recht op vrijheid van meningsuiting, dat de vrijheid omvat om inlichtingen te ontvangen of te verstrekken. Dit kan met name het geval zijn ingeval openbaarmaking van het beschermde werk bijdraagt aan een debat van algemeen belang. In dat geval moeten de betrokken belangen tegen elkaar worden afgewogen, namelijk enerzijds het algemeen belang en de noodzaak voor het publiek om vrije toegang te hebben tot een publiek domein geworden werk dan wel het recht om inlichtingen te ontvangen, en anderzijds de bescherming van werken, met inbegrip van afgeleide werken.”*

Is dat wel zo?

- HvJEU in *Spiegel Online* en *Funke Media*: gesloten stelsel van excepties, geen ruimte om daarbuiten nog een belangenafweging met de vrijheid van meningsuiting te maken.
- “*de in artikel 11 van het Handvest neergelegde informatievrijheid en persvrijheid [kunnen] geen rechtvaardiging kunnen bieden voor niet onder de in artikel 5, leden 2 en 3, van richtlijn 2001/29 bedoelde beperkingen en restricties vallende afwijkingen van het uitsluitende reproductierecht van auteurs en het uitsluitende recht van mededeling van hun werken aan het publiek.*”

Pelhalm II

Waar ging het ook al weer over?

- Sample van 2 seconden van het nummer “Metall auf Metall” van Kraftwerk in het nummer “Nür Mir” van Sabrina Setlur.
- Procedure wegens inbreuk naburig recht van de fonogrammenproducent, loopt inmiddels ruim 25 (!) jaar.

HvJEU 29 juli 2019, ECLI:EU:C:2019:624 (*Pelham I*)

- Fonogrammenproducent kan gebruik fragment van fonogram, hoe kort dan ook, verbieden, tenzij dat fragment in een gewijzigde en voor het oor onherkenbare vorm is vastgelegd.
- De uitzondering voor citeren kan van toepassing zijn op sampling, als dat gebruik is bedoeld om de dialoog met het werk waarvan het geluidsfragment is overgenomen aan te gaan. Dat kan niet als het oorspronkelijke werk niet kan worden herkend.
- Het staat lidstaten niet vrij zelf beperkingen in te voeren, de Duitse uitzondering voor vrij gebruik van een werk van een ander in een nieuw werk is in strijd met het Unierecht.
- Vervolg in Duitsland: is er dan sprake van een “pastiche”?

De pastiche?

- Artikel 5 lid 2 sub k Arl: “De lidstaten kunnen beperkingen of restricties op het in artikel 2 bedoelde reproductierecht stellen ten aanzien van: [...] het gebruik voor karikaturen, parodieën of pastiches”.
- Van Dale: “werkstuk *in nabootsende stijl*”
- Szpunar in Pelham I: “*Wat het begrip pastiche betreft, daarbij gaat het om een imitatie van de stijl van een werk of een auteur waarbij niet per se bestanddelen van het werk worden overgenomen. In casu is de omgekeerde situatie aan de orde, namelijk de opname van een fragment uit een fonogram in een nieuw werk met een geheel andere stijl.*”
- Vragen aan het HvJEU:
 - Is pastiche een vangnetclausule voor sampling? Gelden er beperkende criteria zoals humor, stijlimitatie of eerbetoon?
 - Moet de maker als doel hebben gehad een pastiche te maken of volstaat dat deze als zodanig herkenbaar is voor “kenners”?

Emiliou in conclusie bij *Pelham II*

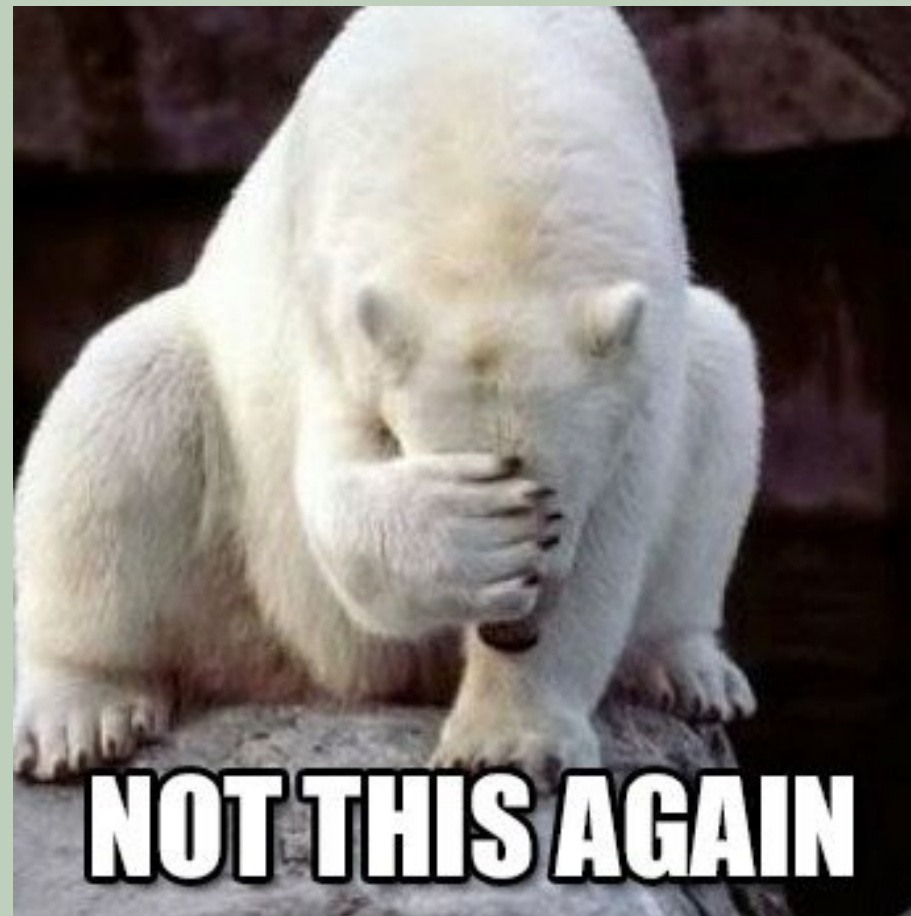
- Pastiche is een “nicheterm” die nauwelijks voorkomt in het dagelijkse taalgebruik en geen grote rol speelt in nationale wetgeving.
- Kan niet fungeren als breed vangnet voor alle vormen van creatief hergebruik, zoals sampling (maar ook remixen, memes, gifs, etc).
- Dat zou namelijk neerkomen op een “fair use” beperking, en die kent het EU recht niet.
- Een pastiche is beperkter, namelijk een: *artistieke creatie die i) een bestaand werk oproept door de desbetreffende kenmerkende „esthetische taal” over te nemen, daarbij ii) merkbaar verschilt van de geïmiteerde bron en iii) bedoeld is om als een imitatie te worden herkend.”*
- Dit biedt beperkte speelruimte en kan niet worden toegepast op het sample van “Metall auf Metall” in “Nür Mir”, want niet bedoeld voor een artistieke, openlijke stijlimitatie.

- Is de Arl dan wel verenigbaar met de vrijheid van kunsten van artikel 13 Handvest?
- Enkele interessante overwegingen (zeer kritische) Emiliou:
 - Facultatieve beperkingen moeten allemaal worden omgezet in nationaal recht om aan artikel 13 Handvest te voldoen.
 - Hof in Pelham I had ongelijk. Onderwerpen van herkenbaar hergebruik van ieder fragment (ook zeer kort) aan de uitsluitende reproductierechten van producenten of omroeporganisaties, levert geen rechtvaardig evenwicht op met vrijheid van kunsten.
 - Fair use beperking of verplichte licenties zou helpen, maar dat is aan de wetgever.

Seniorenresidenz

Mededeling aan het publiek

Seniorenresidenz

- Vraag: verricht de exploitant van een bejaardenhuis een mededeling aan het publiek als hij met zijn kabelnet omroepprogramma's die hij via een satellietontvangststelsel heeft ontvangen doorgeeft aan de aanwezige radio- en televisieaansluitingen in de kamers van de bewoners?
- In Nederland: ja, zie Hoge Raad 23 december 2022, ECLI:NL:HR:2022:1938 (Dagelijks Leven)

Hoe zat het ookalweer?

Mededeling = met volledige kennis van de gevolgen interweniëren om personen toegang te verlenen tot beschermd werk

Publiek =

- Onbepaald aantal potentiële ontvangers en vrij groot aantal personen
- Andere technische werkwijze of nieuw publiek

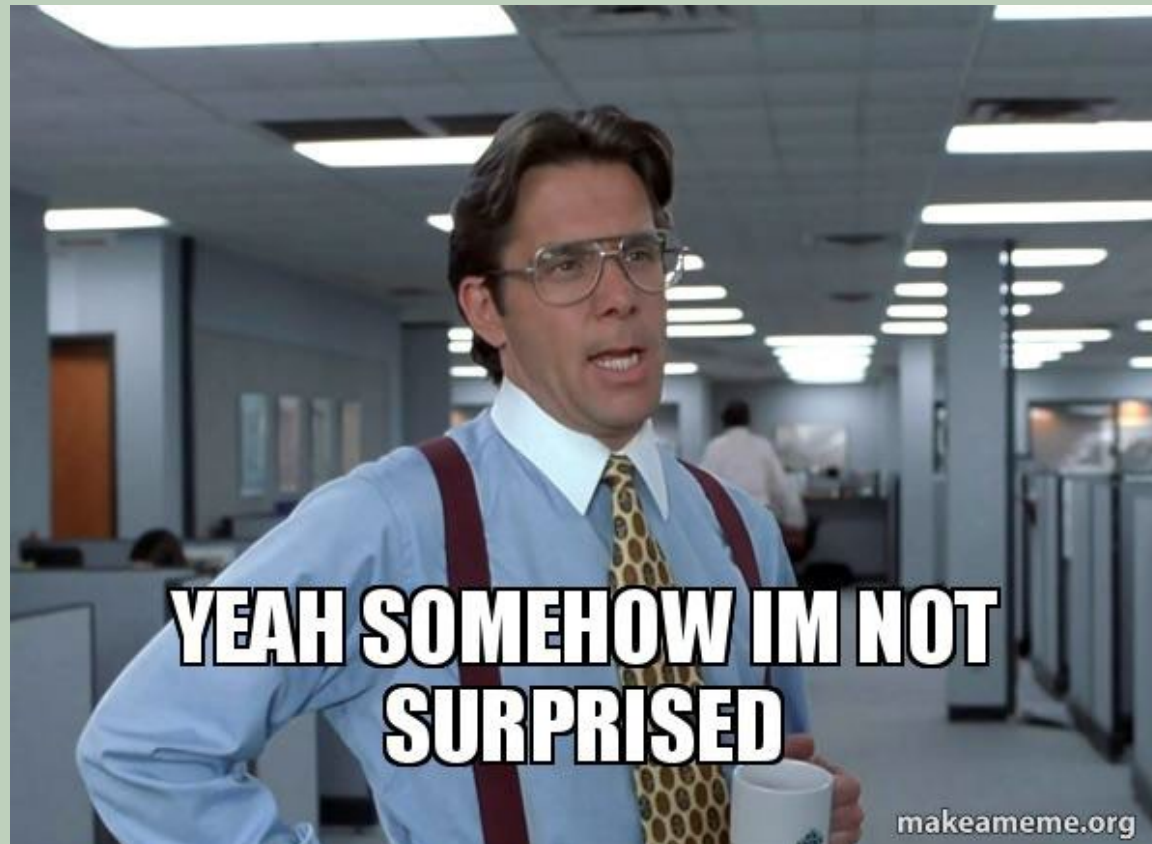
Vorig jaar: HvJEU 20 juni 2024, C-135/23 (GEMA/GL)

- Is er sprake van een mededeling aan het publiek als de eigenaar van een appartementencomplex televisies met eigen antennes neerzet?
- Hof: hangt af van de omstandigheden van het geval.
- Bij kortetermijnverhuur → onbepaald aantal potentiële ontvangers én nieuw publiek. Hoewel huurders zich binnen het ontvangstgebied bevinden, zouden zij de werken niet onder tussenkomst exploitant kunnen waarnemen. Dus mahp.
- Bij permanente bewoning is dat anders → geen nieuw publiek want binnen privé of gezinssfeer.

Szpunar in conclusie bij *Seniorenresidenz*

- Dit is permanente bewoning, dus geen nieuw publiek

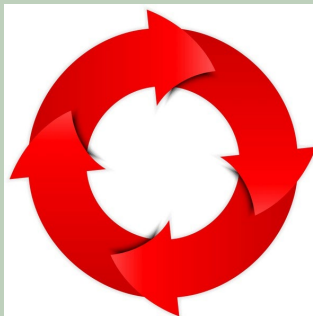
Szpunar in conclusie bij Seniorenresidenz

- Hier niet voldaan aan criterium van *andere technische werkwijze*.
- Dat ziet op situaties waarbij toegang tot uitzending mogelijk wordt gemaakt onder technische voorwaarden die wezenlijk anders zijn wat betreft het dekkinggebied, de toegankelijkheid of de kwaliteit van het signaal, of de voor de ontvangst noodzakelijke apparatuur.
- Hieronder valt wel: doorgifte via internet van eerdere uitzending (*TVCatchup*) en doorgifte omroepsignaal door kabelmaatschappij (AKM/Zurs.net)
- Maar niet doorgifte omroepsignaal door exploitant van een inrichting (zoals hotel of bejaardenhuis).

Szpunar in conclusie bij Seniorenresidenz

- Ook niet voldaan aan *nieuw publiek* criterium.
- Auteur heeft bij verlenen toestemming voor oorspronkelijke mededeling de directe consument (& familie) op het oog gehad.
- Klanten van hotels, revalidatiecentra, cafés e.d. zijn geen directe consumenten maar gebruikers van ontvangstapparatuur van derden.
- Bewoners van een bejaardentehuis zijn permanente bewoners en dus vergelijkbaar met directe consument van de oorspronkelijke uitzending.
- Geen nieuw publiek.
- Daaraan doet niet af dat praktijk is dat exploitanten van bejaardenhuizen betalen aan GEMA en auteur daar dus rekening mee houdt.
- Geen mahp.

Szpunar in conclusie bij Seniorenresidenz

- Mocht het Hof toch vinden dat er sprake is van een nieuw publiek, is er wél sprake van een onbepaald aantal potentiële ontvangers, en dus een mahp.
- Onbepaald = personen in het algemeen die niet tot een bepaalde private groep behoren.
- Dat ziet op een private groep ten opzichte van degene die de mededeling doet, “*ook wel privékring of kring van het gezin*” (vgl art 12 lid 4 Aw).
- Hier geen privé-relatie met exploitant van bejaardenhuis.
- Hof in Marco del Corso oordeelde anders maar dat arrest zag op naburige rechten en is niet relevant voor auteursrecht. (Reha training??)

Thank you

berry much